

oziroma skriva v sebi drugo vsebino in ne zadeva bistva problematike določene srede — bodisi narodne, gospodarske ali kulturne. Tiste sile, ki so razkrajale našo narodno osnovo in onespobabljale ta preganjani in zatirani narod za uspešen politični boj, so ostale s to delitvijo v jedru neprizadete vse do današnjih dni. In se človek res sprašuje, kje je narodna zavest in svetovnonazorska trdnost, za katero je stremel naš nacionalni tabor nekaj desetletij, kot zatrjuje tudi V. S. Danes je mučno govoriti že samo s krogi našega nacionalnega izobraženstva (s tem, da v okviru teh pripomb o drugih ne govorimo, le-teh nočemo izvzeti), ki je nekaj desetletij deklamiralo za svojim političnim vodstvom različna radikalna, liberalna, napredna, demokratska gesla in nosilo vsa ta imena tudi v naslovih svojih političnih organizacij, pa o vsebini teh gesel nima niti pojma niti najmanjšega občutka zanje.

Kajti sicer tudi ne bi bilo mogoče tako žalostno in bedno razdobje, ki se je začelo pred dobrimi desetimi leti ter označeno nasprotje stopnjevalo in razkrilo v najbolj žarki luči. V spominu na ta čas ne moremo misliti drugega, kot da je samoprevara, če šteje V. S. današnji nacionalni tabor za varuha in branilca „liberalizma v duhovnem pogledu, svobodoljubja in svobodoumja“ in če hoče s tem dati svoji politični skupini življenjsko opravičilo in plemenit smisel. Kje so časi! Toda kaj je danes naravnejše kot to, da si ljudje po izkušnjah tolikih let iščejo novih, svojih političnih organizacij, ki jim bodo ob najtežjih življenjskih vprašanjih tega časa bolje služile kot obstoječe oficialne „kolikor toliko utrjene politične grupacije“. Dejstvo, da novi politični poskusi ne predstavljajo še velikega in strnjene gibanja, niti malo ni v prid tezi V. S. Kdor si noče zakrivati oči pred našo resničnostjo, prav dobro pozna vzroke za to.

Čas je dejansko likvidiral nekdanji že „tradicionalni“ politični sestav na Slovenskem, ki ni nikdar ustrezal resničnim potrebam uspešne politične akcije Slovencev. Danes pa še celo ni mogoče resno govoriti o tem, kajti s tem se samo zakriva težka problematika, ki se je nagromadila do zadnjega časa. Politične skupine, ki so nekaj desetletij opirale svojo politično dejavnost na zgrešene predpostavke (če to dejavnost presoajamo z vidika najširših plasti slovenskega naroda in ne z vidika posameznih skupin in slojev naše slovenske družbe), se danes ne morejo več poživiti niti z gesli o svobodnem duhu, svobodoljubju in svobodoumju. Obramba le-teh načel prehaja drugam. Zato danes tudi ni vprašanje o generacijski pomladitvi obstoječih političnih taborov, temveč o njihovi počasnejši ali hitrejši likvidaciji.

Članek V. S. spada v okvir še nekaterih člankov, v katerih obnavlja „Jutro“ spomin na pretekle boje političnega tabora, ki se danes imenuje nacionalnega. V slehernem od teh člankov je mladi generaciji namenjen očitek, da ne zna ceniti dela in navora tega tabora v preteklih časih. Naj bodo prizadeti brez skrbi. Če je v tem delu karkoli pozitivnega, bo to ostalo. Saj se ne dá nič izbrisati, četudi bi kdo hotel. Toda tudi politični neuspehi se ne dadó izbrisati in zanje je prav tako treba sprejeti politično odgovornost. Zadnja in najvišja sankcija pa je likvidacija političnih oblik, ki v določenem trenutku ne zmorejo več voditi novih življenjskih sil.

— tk —

O interfakultetnem zavodu za inozemske Jugoslovane

V lanski 11. in 12. številki „Slovenskega Pravnika“ je objavil dr. Ivan Tomšič daljšo študijo z naslovom: Nekaj misli glede znanstvenega dela o inozemskih Jugoslovanih. Študija sama je zbudila že precej odmeva in komentarjev v javnosti. Predlog, ki ga je dr. Tomšič stavil, da bi se v Ljubljani na univerzi ustanovil poseben „Interfakultetni zavod za inozemske Jugoslovane“ je bil povsod brez pridržka sprejet. Tudi je splošna želja, da bi se ta zavod čimprej ustanovil.

Misli, ki jih je razvil predlagatelj, so v kratkem naslednje: Izven meja kraljevine Jugoslavije živi skupno 2,524.300 Slovencev, Hrvatov in Srbov. Ti žive zunaj deloma

kot izseljenci, deloma pa kot manjšine. Na izseljenke odpade od skupnega števila 1,113.500, na narodne manjšine pa 1,470.800 Jugoslovanov. Skoraj polovica vseh izseljencev in manjšin pa odpade na Slovence, to je okoli 1,200.000 in sicer na manjšine 700.000, na izseljenke pa približno 500.000. S tem je tudi utemeljen predlog, da bi moral biti sedež tega zavoda na slovenski univerzi, saj je polovica vseh zamejskih Jugoslovanov Slovencev. Za nas pa je važno in težko dejstvo zlasti še to, da predstavljajo zamejski Slovenci skoraj polovico slovenskega naroda. V nadaljnjem pravi predlagatelj, da bi bilo potrebno točno določiti pravice in dolžnosti, ki jih ima domovina do inozemskih Jugoslovanov, ter pravice in dolžnosti, ki jih imajo ti v tujini do svoje domovine. Potrebo znanstvenega preučevanja teh problemov vidi tudi v tem, da zavisita od takega dela tudi pravilna ureditev in uspeh narodnoobrambnega dela. Predmet znanstvenega raziskovanja in preučevanja bi morali biti načeloma vsi pojavi življenja poedincev in njih zajednic. Glede na log pa poudarja sledeče: Problemi Jugoslovanov v tujini se morajo raziskovati in obravnavati skupno, sistematično, metodično in objektivno brez političnih tendenc. Na podlagi dognanega se bo mogel najti način, kako povezati naše rojake na lastno kulturno in narodno zajednico in kako zaščititi njihove interese v tujih državah. Predlog je v vseh ozirih obrazložen in utemeljen.

K predlogu bi morda morali ugotoviti žalostno dejstvo, da je bil v tako konkretni obliki stavljen šele po 20 letih svobode dela slovenskega naroda. Vse dosedanje narodno-obrambno delo, ki bi moralo temeljiti na natančnem proučevanju vseh vprašanj, se je tako razdrobilo in ni obrodilo pravega sadu. (Krivda seveda ni na predlagatelju.) Popolnoma pravilen je predlog, da bi bilo treba vse naše narodnoobrambno delo koordinirati. Tudi se nam zdi pravilno poudarjanje izseljeniškega vprašanja. To je brez dvoma naše najtežje socialno vprašanje, ki zadeva vse Slovence, tudi naše manjšine. Potreba tega študija se nam kaže tudi v nekoliko drugačni luči in zahteva drugačne metode, kar pravilno poudarja predlagatelj. Kajti manjšine predstavljajo del slovenskega naroda, ki živi še vedno na svoji zemlji. Vprašanje mednarodnih meja, kot so bile postavljene po svetovni vojni, za nas ne sme pomeniti nekaj, kar bo in mora ostati. V tem pogledu mnogo grešimo. Zlasti danes, ko stojimo pred velikimi svetovnimi spremembami, ne bi smeli gledati na to kot na nekaj, kar bo za vedno ostalo. Mnogo smo sicer grešili in se nismo dovolj zanimali za naše narodne manjšine v okviru vprašanja celotnega slovenskega naroda. Zato pa ne smemo še danes deliti v nobenem primeru našega manjšinskega vprašanja od splošnega slovenskega. Slovenci tu in onstran meja so celota. Novi zavod bi si brez dvoma pridobil z znanstvenim raziskovanjem naših manjšinskih problemov mnogo zaslug za vzgojitev generacij, ki bi gledale na slovenski problem kot na celoto, brez ozira na sedanje in morda bodoče meje.

Vprašanje izseljencev pa se nam zastavlja kot zgolj socialno vprašanje slovenskega naroda tu in onstran meja. Rešitev tega vprašanja zavisi od nacionalne in socialne rešitve vsega slovenskega naroda.

Položaj za vse naše zamejce pa je danes gotovo zelo težak.

Dr. Tomšič predlaga ustanovitev zgolj znanstvene ustanove. Skoraj istočasno kot dr. Tomšič je stavil Hrvat dr. Ivan Esih predlog za ustanovitev „Instituta za Hrvate u inostranstvu“. Obrazložil je ta predlog tako, da je treba osredotočiti vso skrb za Hrvate izven banovine Hrvatske v kakem društvu ali institutu. Namen tega društva, oziroma instituta bi bil torej zgolj kulturno-politični. S te strani Slovincem ne manjka ustanov in društev. Delo pa je zelo neenotno, razcefrano in ni organizirano, tako, kot bi ne bilo to vprašanje najtežje vprašanje vsega slovenskega naroda, ampak vprašanje poedinih političnih skupin in celo posameznikov. Ustanovitev gornjega instituta in izpopolnitev vsega narodnoobrambnega kulturno-političnega dela bi mnogo pomenila za rešitev tega našega najtežjega problema.

žj.